

UNIT 2

รูปแบบของภัยคุกคาม อันตราย
และการก่อการร้าย

บทที่ 2

รูปแบบของภัยคุกคาม อันตราย และการก่อการร้าย

บทนำ

มนุษย์เราอาศัยอยู่ในโลกที่มีภัยคุกคามและอันตรายมากมาย และเราก็ได้เรียนรู้จากเหตุการณ์ร้ายแรงหลายครั้งที่มีผู้เสียชีวิตหรือได้รับบาดเจ็บจำนวนมาก รวมถึงทรัพย์สินอีกมหาศาล อย่างประเมินค่ามิได้ที่เสียหายหรือถูกทำลายจากเหตุการณ์เหล่านี้ ในเวลาเดียวกัน มนุษย์ทุกคนต่างมีความต้องการเหมือนกันในการพยายามหลีกเลี่ยงการสูญเสียจากภัยคุกคาม และแต่ละคนก็ใช้วิธีการรักษาความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตประจำวันในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไป เช่น การล็อกบ้านและยานพาหนะ การรัดเข็มขัดนิรภัยเมื่อขับรถ และการติดตั้งระบบป้องกันอัคคีภัยภายในที่พักอาศัย ด้วยเหตุนี้ ทั้งภาครัฐและเอกชนจึงใช้เงินและทรัพยากรจำนวนมากเพื่อป้องกันการเสียชีวิต การบาดเจ็บ การโจรกรรม และความเสียหายต่อทรัพย์สินจากภัยคุกคามและอันตรายต่าง ๆ ไม่ว่าจะในภาครัฐกิจหรือภาครัฐ และมีการว่าจ้างบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะให้ทำหน้าที่จัดการความมั่นคง

บทที่ 2 นี้ อธิบายจะอธิบายกว้าง ๆ ถึงประเภทของภัยคุกคามและอันตรายที่ผู้จัดการและเจ้าหน้าที่ด้านความมั่นคงปลอดภัยต้องเผชิญ และจะอธิบายต่อไปถึงสิ่งที่ผู้ปฏิบัติงานด้านความมั่นคงต้องคำนึงถึงในใจขณะที่ปฏิบัติหน้าที่ จากนั้นจึงจะกล่าวถึงปัญหาการก่อการร้าย ปัญหาความมั่นคงภายในประเทศ และการป้องกันอันตรายหลากหลายรูปแบบ โดยที่ผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงจะต้องพยายามทำความเข้าใจว่าหัวข้อเหล่านี้และประเด็นที่เกี่ยวข้องส่งผลต่อการวางแผนในการจัดการความมั่นคงอย่างไร

ภัยคุกคามและอันตราย

โดยทั่วไป การปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติหน้าที่ด้านความมั่นคงจะเกี่ยวเนื่องกับการบริหารจัดการความวิตกกังวลเกี่ยวกับภัยคุกคาม อันตราย และประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสวัสดิภาพของบุคคล ทรัพย์สิน หรืออีกนัยหนึ่ง ผู้จัดการความมั่นคงคือการปกป้องผู้คนในที่ทำงาน ซึ่งประกอบด้วย

พนักงาน ลูกค้า ผู้มาเยี่ยมเยือน ผู้รับเหมา ผู้ขาย และอื่น ๆ ภัยคุกคามและอันตรายที่ผู้คนเผชิญอยู่มีมากมาย ตัวอย่าง ได้แก่ อาชญากรรม ไฟไหม้ อุบัติเหตุ และภัยธรรมชาติและภัยที่มนุษย์สร้างขึ้น ด้วยเหตุนี้ เราจึงต้องรู้ว่า “ภัยคุกคาม” และ “อันตราย” มีความหมายว่าอะไร?

ภัยคุกคาม (threats) หมายถึง “การแสดงเจตนาที่จะก่อการไม่ดี ทำอันตราย หรือสร้างความเสียหาย การคุกคาม หรือ สิ่งบ่งชี้ของบางสิ่งที่กำลังจะเกิดขึ้น” (Merriam-Webster) ภัยคุกคามยังสามารถอธิบายได้ว่าเป็น “สิ่งที่เป็นต้นเหตุของอันตราย” “คำเตือนว่าสิ่งที่ไม่พึงประสงค์กำลังใกล้เข้ามา” “การประกาศเจตนาหรือความตั้งใจที่จะทำร้ายผู้อื่น” หรือ “บุคคลที่สร้างภาวะที่ทำให้หวาดกลัว หรือเกิดความกลัว” อีกทั้ง ภัยคุกคามยังเป็น “ข้อความที่ชัดเจนหรือโดยนัยจากบุคคลหนึ่งไปยังอีกคนหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทำให้เกิดสิ่งเลวร้ายขึ้นกับคนที่เป่าหมาย และบ่อยครั้ง จะได้รับการยกเว้นเมื่อมีการตอบสนองต่อความต้องการบางอย่าง” (Merriam-Webster)

อันตราย (hazard) หมายถึง “แหล่งที่มาของความไม่ปลอดภัย” “เหตุไม่คาดคิด” และ “อุบัติเหตุ” (Merriam-Webster) อันตราย ยังมีคำจำกัดความอื่น ๆ เช่น “ปรากฏการณ์ที่ไม่รู้จักและคาดเดาไม่ได้ที่เป็นสาเหตุที่ทำให้เหตุการณ์เกิดผลในทางใดทางหนึ่ง” “ความน่าจะเป็นของการเกิดภัยพิบัติที่เกิดจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ (แผ่นดินไหว พายุไต้ฝุ่น) หรือจากความล้มเหลวของแหล่งพลังงานที่มนุษย์สร้างขึ้น (เครื่องปฏิกรณ์นิวเคลียร์ การระเบิดทางอุตสาหกรรม) หรือจากกิจกรรมของมนุษย์ที่ไม่สามารถควบคุมได้ (การตัดไม้ทำลายป่ามากเกินไป การจราจรหนาแน่น ความขัดแย้ง)” ในความหมายที่กว้างขึ้น คำว่า อันตราย รวมถึงความเปราะบาง องค์ประกอบที่มีความเสี่ยง และผลที่ตามมาของความเสียหาย” (Merriam-Webster)

เหตุ “กราดยิง” (active shooter) คือการที่บุคคลหรือบุคคลหลายคนมีส่วนร่วมในการฆ่าหรือพยายามฆ่าผู้อื่นในพื้นที่จำกัดหรือพื้นที่ที่มีประชาชนเป็นจำนวนมาก บ่อยครั้งในปัจจุบัน เราจะพบข่าวเกี่ยวกับพนักงาน นักเรียน หรือคนทั่วไปที่ก่อเหตุรุนแรงถึงชีวิตในสถานที่ต่าง ๆ เช่น ที่ทำงาน โรงเรียน หรือที่สาธารณะ เช่น ในปี ค.ศ. 2007 การสังหารหมู่ที่มหาวิทยาลัยเวอร์จิเนียเทค (Virginia Tech) เป็นเหตุการณ์สังหารหมู่ในสถานศึกษาที่รุนแรงที่สุดในสหรัฐอเมริกา โดยผู้กระทำความผิดเป็นนักศึกษาที่มีปัญหาสุขภาพจิต ซึ่งสังหารคนกว่า 32 คนก่อนที่จะฆ่าตัวตาย และในปี ค.ศ. 2016 เหตุกราดยิงที่ “Pulse” ซึ่งเป็นไนท์คลับของชาวเกย์ในเมืองออร์แลนโด รัฐฟลอริดา มีผู้เสียชีวิตกว่า 49 คน บาดเจ็บ 53 คน จากการกระทำของมือปืนเพียงคนเดียวที่เป็นสมาชิกกลุ่ม “ไอซิส” (ISIS) โดยเหตุกราดยิงนี้ถือว่าเป็นเหตุการณ์ที่ร้ายแรงที่สุดของความรุนแรงต่อกลุ่ม LGBT ในสหรัฐอเมริกา อย่างไรก็ตาม เหตุการณ์ยิงกราดที่รุนแรงในสหรัฐอเมริกาเกิดขึ้นในปี ค.ศ. 2017 โดยมีมือปืนหนึ่งคนได้

เปิดฉากกราดยิงใส่ฝูงชนที่กำลังเข้าร่วมเทศกาลดนตรี “Route 91 Harvest” บนถนนลาสเวกัสสตรีป (Las Vegas Strip) ในรัฐเนวาดา ซึ่งมีปืนได้กราดยิงมากกว่า 1,000 นัด จากห้องพักบนชั้น 32 ของโรงแรมมันดะเลย์เบย์ (Mandalay Bay) คร่าชีวิตผู้คนไป 60 คน และบาดเจ็บกว่า 411 คน อีกทั้งความตื่นตระหนกทำให้ผู้คนบาดเจ็บเพิ่มขึ้นถึง 867 คน

ACTIVE SHOOTER RESPONSE GUIDE

RUN

If you determine that you can reach an escape path to a safer area, then get out.

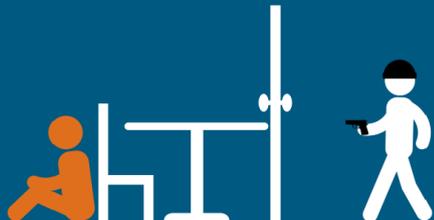
1. Be aware of your surroundings.
2. Have an exit plan.
3. Move away from the threat as quickly as possible.
4. Create as much distance between you and the threat as possible.

HIDE

If you can't evacuate, find a secure place to hide out.

1. Create distance between you and the threat.
2. Find barriers to prevent or slow down the shooter from getting to you.
3. Turn off the lights and silence your phones
4. Remain out of sight by hiding behind large objects.
5. Be quiet

FIGHT

As a last resort, if you can't hide out and if you have absolutely no other option, confront the active shooter.

1. Be aggressive, yell, and commit to your actions.
2. Do not fight fairly - Throw items and use improvised weapons
3. Survive by any means necessary

ภาพ 2.1 ในกรณีเหตุกราดยิง ทุกวินาทีที่มีค่าอย่างยิ่ง แนวปฏิบัติสามขั้นตอนสำคัญคือ วิ่ง (Run) ซ่อน (Hide) และต่อสู้ (Fight) (ภาพจาก: emergencymanagement.utexas.edu)

ในขณะที่ในประเทศอื่น ในปี ค.ศ. 2019 มือปืนสมาชิกกลุ่มลัทธิคนผิวขาวสูงส่งยิ่ง (white supremacy) เพียงคนเดียวได้บุกเข้าไปในมัสยิดสองแห่งในเมืองโครสต์เชิร์ช ประเทศนิวซีแลนด์ ระหว่างการละหมาดวันศุกร์และได้กราดยิงสังหารหมู่ชาวมุสลิม 51 คน และบาดเจ็บกว่า 40 คน ส่วนในประเทศไทย เหตุยิงกราดที่รุนแรงที่สุดเกิดที่จังหวัดนครราชสีมา ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 โดยเจ้าหน้าที่ทหารบกหนึ่งนาย กราดยิงประชาชนที่ห้างสรรพสินค้าเทอร์มินอล 21 ทำให้มีผู้เสียชีวิต 31 คน บาดเจ็บ 57 คน โดยผู้กระทำผิดถูกยิงเสียชีวิตโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจ อย่างไรก็ตาม การยิงสังหารหมู่ที่ร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์เกิดขึ้นในยุโรป นั่นก็คือ การสังหารหมู่ที่ประเทศนอร์เวย์ในปี ค.ศ. 2011 โดยผู้ก่อการ แอนเดอร์ส เบห์ริง ไบรวิก (Anders Behring Breivik) ได้วางระเบิดกลางเมือง ออสโล ใกล้อาคารสำนักนายกรัฐมนตรี ทำให้มีผู้เสียชีวิต 8 คน และบาดเจ็บ 209 ราย จากนั้นเขาได้เดินทางไปยัง เกาะอูเตอย่า (Utøya) ซึ่งอยู่ห่างจากจุดเกิดเหตุแรกประมาณ 40 กม. แล้วก่อเหตุกราดยิงเยาวชนจากหลากหลายประเทศที่มาชุมนุมกันในค่ายฤดูร้อนเยาวชนนานาชาติของพรรคแรงงาน นอร์เวย์ (Worker' Youth League) ทำให้มีผู้เสียชีวิตเพิ่มอีก 69 คน และบาดเจ็บกว่า 110 คน

จากเหตุการณ์ยิงกราดที่ยกตัวอย่างมา จะเห็นได้ว่า ผู้จัดการความมั่นคงปลอดภัยมีหน้าที่และความรับผิดชอบสำคัญในการพัฒนาแผนความมั่นคงและกลยุทธ์ในการจัดการกับเหตุรุนแรงที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ในขณะที่เหตุอื่น ๆ เช่น อัคคีภัย ฝ่ายบริหารจะต้องจัดทำแผนความมั่นคงซึ่งประกอบด้วย การฝึกอบรม การฝึกซ้อมการอพยพ และกลยุทธ์อื่น ๆ ยิ่งไปกว่านั้น ฝ่ายบริหารมีหน้าที่ส่งเสริมความมั่นคงปลอดภัยผ่านการฝึกอบรมในการใช้เทคนิคความปลอดภัย การใช้อุปกรณ์ความปลอดภัย การพัฒนานโยบายและขั้นตอนที่มีประสิทธิภาพ รวมถึงวิธีการอื่น ๆ หรือหากมีอันตรายจากสภาพอากาศที่รุนแรงใกล้เข้ามา (เช่น พายุไต้ฝุ่น) การวางแผนล่วงหน้าและการเตรียมการจะมีประโยชน์อย่างยิ่งในการรักษาความปลอดภัยให้กับบุคคลและทรัพย์สินขององค์กร (Purpura, 2010)

ในประเทศไทย ภัยธรรมชาติที่สร้างความเสียหายสูงสุด คือ อุทกภัย (flood) ซึ่งเกิดขึ้นเป็นประจำทุกปี และได้สร้างความเสียหายเป็นอย่างมาก เนื่องจากฝนที่ตกหนักและทำให้เกิดเหตุน้ำท่วมในหลายจังหวัด ทำให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อน สิ่งสาธารณประโยชน์และทรัพย์สินของประชาชนได้รับความเสียหาย โดยเฉพาะในระยะหลัง ปัญหามหาอุทกภัยเริ่มมีความรุนแรงมากขึ้นและมีมูลค่าความเสียหายสูงมากขึ้น เหตุอุทกภัยเดือนกรกฎาคม ปี พ.ศ. 2554 เป็นเหตุอุทกภัยที่รุนแรงที่สุด กินพื้นที่กว่า 150 ล้านไร่ มีประชาชนได้รับผลกระทบกว่า 12.8 ล้านคน เป็นผู้เสียชีวิต 813 ราย และมูลค่าความเสียหายสูงถึง 1.44 ล้านล้านบาท

ภาพ 2.2 เหตุการณ์อุทกภัยของประเทศไทยในปี พ.ศ. 2554 เป็นหนึ่งในภัยพิบัติที่เลวร้ายที่สุดของประเทศ และเป็นการสูญเสียจากเหตุน้ำท่วมที่มีมูลค่าสูงที่สุดเป็นประวัติการณ์ของอุตสาหกรรมประกันภัย (ภาพจาก: wikipedia.org)

นอกเหนือจากหน้าที่สำคัญในการปกป้องคุ้มครองชีวิตของผู้คนแล้ว การปกป้องทรัพย์สินก็เป็นหน้าที่หลักของผู้จัดการความมั่นคงอีกด้วย ซึ่งรวมไปถึงการคุ้มครองอาคาร อุปกรณ์ สินค้าคงคลัง ยานพาหนะ ข้อมูล เงินสด และหลักทรัพย์

โดยทั่วไป ภัยคุกคามร้ายแรงต่อทรัพย์สินของบริษัทหรือองค์กร คือการโจรกรรมภายใน องค์กรและการฉ้อโกง (internal theft and fraud) ซึ่งความเสียหายในแต่ละปีจากการโจรกรรมหรือฉ้อโกงโดยประมาณนั้นแตกต่างกันไปตามประเภทของธุรกิจหรือองค์กร โดยจากข้อมูลสถิติการโจรกรรมของพนักงานในประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่า 95% ของธุรกิจทั้งหมดประสบกับการโจรกรรมในที่ทำงาน โดยที่ 75% ของพนักงานยอมรับว่าลักขโมยจากนายจ้างอย่างน้อยหนึ่งครั้ง และโดยส่วนใหญ่จะใช้เวลาเฉลี่ยเกือบสองปีก่อนที่จะตรวจพบการลักทรัพย์ อีกทั้ง 68% ของคดีลักขโมยของพนักงานเกิดในองค์กรที่มีขนาดเล็กที่มีพนักงานน้อยกว่า 500 คน โดยประมาณ 28% ของการสูญเสียสินค้าคงคลังของห้างค้าปลีกเกิดจากการขโมยของพนักงาน และพบว่า 37% ของผู้ยกยอกเงินส่วนใหญ่จะทำงานด้านการเงินหรือบัญชี ในขณะที่ 21% ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายเทคนิคจะขโมยของจากที่

ทำงาน ซึ่งพนักงานผู้กระทำผิดเป็นผู้ชาย 59.1% และผู้หญิง 40.9% และแม้ว่ามูลค่าความสูญเสียที่เกิดจากผู้ชายมากกว่าการสูญเสียที่เกิดจากผู้หญิงถึง 72% แต่ 56% ของการขโมยเงินสดนั้นส่วนใหญ่กระทำโดยผู้หญิง ซึ่งโดยรวมแล้วการสูญเสียจากการโจรกรรมอยู่ที่ประมาณ 5 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี นอกจากนี้ การโจรกรรมภายในหรือการฉ้อโกงอาจส่งผลถึงการล้มละลายของธุรกิจถึง 33% (Weisbrot, 2021)

จะเห็นได้ว่า พนักงานที่ไม่ซื่อสัตย์เป็นผู้กระทำผิดหลักของการโจรกรรมภายในองค์กร (internal theft) โดยบุคคลเหล่านี้จะมีพฤติกรรมลักขโมยสิ่งของต่าง ๆ จากที่ทำงาน เช่น สินค้า เงินสด ข้อมูล อุปกรณ์หรือเครื่องมือที่ใช้ในการทำงานอยู่เป็นประจำ ในขณะที่การฉ้อโกง (fraud) จะเกี่ยวข้องกับการหลอกลวงโดยผู้กระทำผิด ตัวอย่างเช่น พนักงานเพิ่มเติมบัญชีค่าใช้จ่ายสำหรับการเดินทาง ผู้ทำบัญชีหรือนักบัญชีจัดการตกแต่งงบการเงิน (financial statement manipulation) เพื่อยักยอกเงิน หรือผู้บริหารสร้างข้อมูลในงบการเงินเพื่อทำให้บริษัทดูมีกำไรทั้ง ๆ ที่บริษัทกำลังประสบปัญหาทางการเงิน

ENRON SCANDAL (2001)

COMPANY
Houston-based commodities, energy and service corporation

HOW THEY DID IT ?
Kept huge debits off the balance sheets

WHAT HAPPENED ?
Shareholders lost \$74 billion, thousands of employees and investors lost their retirement accounts, and many employees lost their jobs.

HOW THEY GOT CAUGHT ?
Turned in by internal whistle-blower Sherron Watkins; high stock prices fueled suspicions.

MAIN PLAYERS
CEO Jeff Skilling and Former CEO Ken Lay

FUN FACT
Fortune Magazine named Enron "America's Most Innovative Company" for six years in a row prior to the scandal.

ภาพ 2.3 กรณีของบริษัท เอนรอน เป็นการฉ้อฉลทางบัญชีที่อื้อฉาวและเลวร้ายที่สุดกรณีหนึ่งในประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกา (ภาพจาก: envoice.eu)

กรณีอื้อฉาวของบริษัท เอนรอน (Enron Corporation) ในปี ค.ศ. 2001 ก่อให้เกิดความหายนะทางการเงินที่ส่งผลกระทบต่อคนจำนวนมากเนื่องจากผู้บริหารใช้วิธีตกแต่งบัญชีที่ฉ้อฉลเพื่อซ่อนหนี้และแสดงผลการลงทุนที่ไม่ประสบความสำเร็จว่ามีผลกำไร แต่สิ่งที่เกิดขึ้นกับนักลงทุนคือเงินทุนมูลค่าหลายพันล้านดอลลาร์ของพวกเขาส่วนใหญ่สูญหายไปในปีเดียว ในขณะที่บริษัท เอนรอน เองก็ถูกฟ้องล้มละลาย ซึ่งสินทรัพย์มูลค่ากว่า 63.4 พันล้านดอลลาร์ของบริษัท เอนรอน ถือว่าเป็นการล้มละลายของบริษัทครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกา ทั้ง ๆ ที่ นิตยสารฟอร์จูน (Fortune Magazine) ได้ยกให้เอนรอน “บริษัทที่มีนวัตกรรมสูงสุดของอเมริกา” ถึง 6 ปีก่อนเกิดเรื่องอื้อฉาว โดยบทเรียนจากภัยพิบัติทางการเงินครั้งนี้คือ ประชาชนไม่ควรนำเงินออมเพื่อการเกษียณอายุทั้งหมดไปลงทุนไว้ในบริษัทเดียว และควรระมัดระวังเรื่องการลงทุนในหุ้นเพื่อหวังผลกำไร (Purpura, 2010)

LEHMAN BROTHERS SCANDAL (2008)

COMPANY LEHMAN BROTHERS
Global financial services firm

HOW THEY GOT CAUGHT ?
Went bankrupt

WHAT HAPPENED ?
Hid over **\$50 billion** in loans disguised as sales.

MAIN PLAYERS
Lehman executives & the company's auditors, Ernst & Young.

HOW THEY DID IT ?
Allegedly sold toxic assets to Cayman Island banks with the understanding that they would be bought back eventually. Created the impression Lehman had \$50 billion more cash and \$50 billion less in toxic assets than it really did.

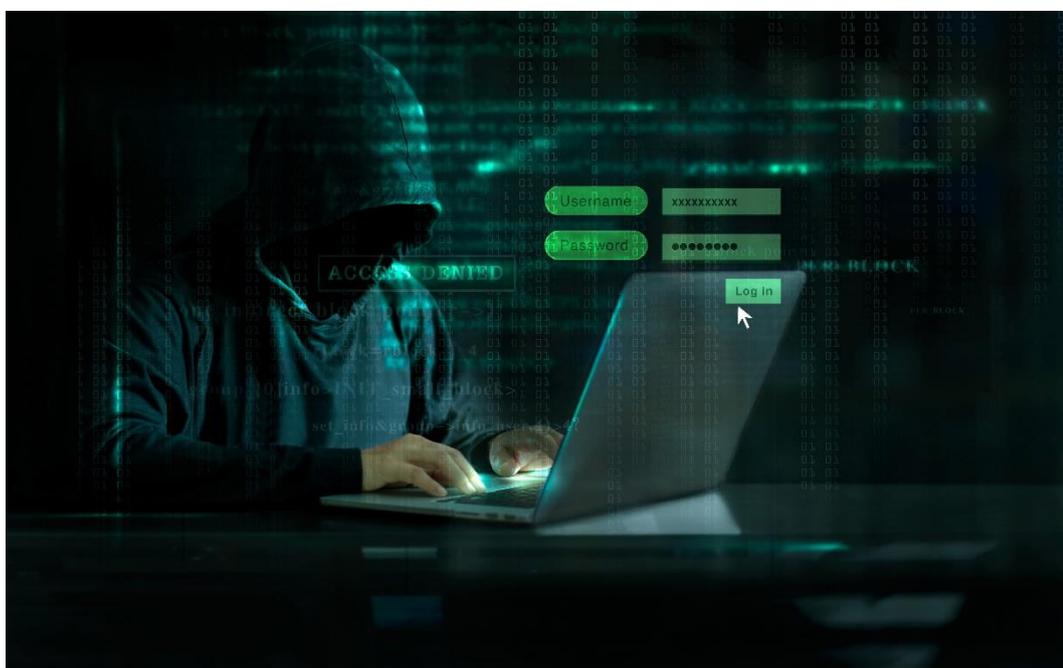
PENALTIES
Forced into the largest bankruptcy in U.S. history, SEC didn't prosecute due to lack of evidence.

FUN FACT
In 2007 Lehman Brothers was ranked the **#1 "Most Admired Securities Firm"** by fortune magazine.

ภาพ 2.4 Lehman Brothers Holdings Inc. เป็นบริษัทที่ได้รับผลกระทบจากวิกฤตสินเชื่อซับไพรม์ และเป็นการยื่นล้มละลายขององค์กรที่ใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา (ภาพจาก: invoice.eu)

การอยู่รอดของธุรกิจในบางครั้งอาจขึ้นอยู่กับสินทรัพย์ข้อมูลและความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูล โดยสินทรัพย์ข้อมูล เช่น สูตรลับ กระบวนการผลิตหรือการออกแบบที่เป็นลิขสิทธิ์ และข้อมูลซึ่งการจารกรรมข้อมูลอาจส่งผลกระทบต่อธุรกิจล้มเหลว หรือถ้าหากเป็นข้อมูลในอุตสาหกรรมการป้องกันประเทศ อาจกระทบต่อความมั่นคงของชาติได้ ดังนั้น การแข่งขันทางธุรกิจและการทหารในปัจจุบันทำให้ข้อมูลบางอย่างมีค่าเป็นอย่างยิ่ง และนอกจากความจำเป็นในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของข้อมูลแล้ว เทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ที่เก็บข้อมูลต่าง ๆ ยังอยู่ภายใต้ภัยคุกคามและอันตรายมากมายจากแฮกเกอร์ (hacker) พนักงานภายในองค์กร สายลับ และภัยธรรมชาติและภัยที่มนุษย์สร้างขึ้น

นอกจากนี้ องค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชนจำเป็นต้องมีการปกป้องความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคลที่เก็บไว้ในระบบไอที ตามที่กฎหมายหลายฉบับในปัจจุบันได้กำหนดไว้ เช่น พระราชบัญญัติคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล พ.ศ. 2562 ด้วยเหตุนี้ ผู้บริหารความมั่นคงปลอดภัยต้องทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) เพื่อให้แน่ใจว่าข้อมูลสำคัญจะได้รับการคุ้มครองและรอดพ้นจากเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์

ภาพ 2.5 อาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ตสร้างรายได้ 1.6 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปีให้กับผู้กระทำผิดและมีแนวโน้มจะเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ (ภาพจาก: stock.adobe.com)

ในปัจจุบัน อาชญากรรมข้ามชาติ (transnational crime) เป็นภัยคุกคามร้ายแรงต่อบุคคลและองค์กร ซึ่ง อาชญากรรมข้ามชาติ นั้น หมายถึง การกระทำผิดกฎหมายที่มีการวางแผนและมีอาณาเขตพื้นที่ในการกระทำผิดกฎหมายมากกว่าหนึ่งประเทศ” (Albanese, 2013) โดยอาชญากรรมนี้อาจเกิดขึ้นในประเทศหนึ่งและส่งผลกระทบต่อบุคคลหรือองค์กรในอีกประเทศหนึ่ง อาจเกี่ยวข้องกับการข้ามพรมแดนหรือการใช้อินเทอร์เน็ตในการก่ออาชญากรรมระหว่างประเทศ ตัวอย่างของอาชญากรรมข้ามชาติ ได้แก่ การค้ำมนุษย์ การค้ายาเสพติด และอาวุธสงครามข้ามชาติ การฉ้อโกงบัตรเครดิตทรอนิกส์ ระหว่างประเทศ (credit card fraud) การหลอกลวงหรือหลอกโอนเงินทางอินเทอร์เน็ต (phishing scams) และการก่อการร้ายระหว่างประเทศ

อาชญากรรมข้ามชาติ ที่สำคัญในปัจจุบันประกอบไปด้วย E-crime หรือที่เรียกว่าอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ (computer crime) หรืออาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ต (cybercrime) หมายถึงอาชญากรรมที่เกี่ยวข้องกับคอมพิวเตอร์ หรือเครือข่ายคอมพิวเตอร์ โดยที่ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) ที่ทันสมัยถูกใช้ประโยชน์จากอาชญากรรมข้ามชาติและองค์กรอาชญากรรมในการเอกลักษณ์บุคคล (Identity Theft) อาชญากรรมทางการเงิน (financial crime) และความผิดอื่น ๆ อาทิ ประชาชนที่พำนักอยู่ในประเทศไทยอาจถูกขโมยข้อมูลประจำตัวหรือข้อมูลบัตรเครดิตโดยกลุ่มอาชญากรที่อยู่ในประเทศมาเลเซีย ซึ่งขายข้อมูลดังกล่าวให้กับคนที่อาศัยอยู่ในฮ่องกง และเนื่องจากมาเลเซียและฮ่องกงอยู่นอกเขตการบังคับใช้กฎหมายของไทย การสืบสวนและดำเนินคดีจึงเป็นเรื่องยาก (Purpura, 2018)

อาชญากรรมข้ามชาติอีกประเภทหนึ่งที่สำคัญคือ การฟอกเงิน (money laundering) ซึ่งการฟอกเงิน หมายถึง กระบวนการที่ทำให้เงินหรือทรัพย์สินที่ได้มาอย่างผิดกฎหมาย (เช่น จากการค้ายาเสพติดหรือรายได้จากการพนัน) เปลี่ยนสภาพไปในรูปแบบที่ทำให้ดูเหมือนกับถูกกฎหมาย ด้วยการทำให้เป็นส่วนหนึ่งของธุรกิจที่ชอบด้วยกฎหมาย โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อปกปิดแหล่งที่มาของเงิน ทำให้ยากแก่การตรวจสอบและติดตามร่องรอยทางการเงิน และเพื่อนำเงินกลับมาใช้เป็นต้นทุนในองค์กรอาชญากรรม เช่น ใช้เป็นทุนในการก่อการร้าย (Albanese, 2013) โดยในประเทศไทยมีพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ซึ่งมีข้อกำหนดให้สถาบันการเงิน เช่น ธนาคาร บริษัทหลักทรัพย์ บริษัทประกันภัย มีหน้าที่รายงานกิจกรรมทางการเงินที่น่าสงสัย

ภัยคุกคามทางธุรกิจที่สำคัญในปัจจุบันคือความเสียหายต่อแบรนด์ (brand) ที่อาจจะทำให้เกิดความเสียหายทางการเงินอย่างร้ายแรงต่อธุรกิจ เนื่องจากแบรนด์เป็นสินทรัพย์ขององค์กร และมีความหมายครอบคลุม ชื่อ และชื่อเสียงที่ดีขององค์กรหรือบริษัทที่แสดงผ่านผลิตภัณฑ์หรือบริการ

โดยที่แบรนด์ขององค์กรหรือบริษัทอาจถูกคุกคามได้หลายวิธี เช่น ในปี ค.ศ. 1989 เรือบรรทุกน้ำมัน เอ็กซอน วาลเดซ (Exxon Valdez) ทำน้ำมันดิบกว่า 10.8 ล้านแกลลอนรั่วไหลในทะเลอลาสก้า โดยที่ บริษัท เอ็กซอน ถูกวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงว่าล่าช้าเป็นอย่างมากในการตอบสนองต่อภัยพิบัติครั้งนี้ เป็นผลให้ต้องชดใช้เงินหลายพันล้านดอลลาร์เป็นค่าใช้จ่ายในการทำความสะอาดและชดใช้ค่าเสียหาย ในขณะที่การรั่วไหลของน้ำมันดิบกว่า 210 ล้านแกลลอน จากแท่นขุดเจาะน้ำมัน Deepwater Horizon ของบริษัทน้ำมัน BP ในอ่าวเม็กซิโก ในปี ค.ศ. 2010 ถือเป็นภัยพิบัติทางอุตสาหกรรม (industrial disaster) ที่เกี่ยวข้องกับการรั่วไหลของน้ำมันดิบที่รุนแรงที่สุดในโลก และยังเป็นหนึ่งในภัยพิบัติด้านสิ่งแวดล้อมที่ใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ด้วยเช่นกัน

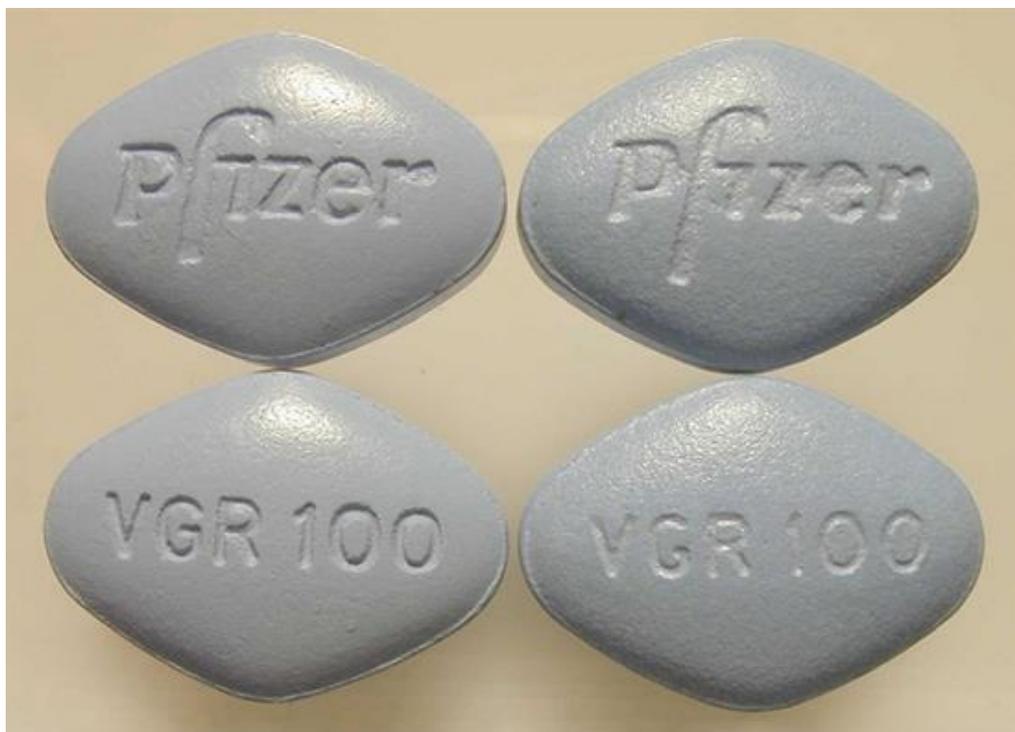

ภาพ 2.6 บริษัทน้ำมัน BP ก่อตั้งกองทุนชดเชยกว่า 2 หมื่นล้านดอลลาร์สำหรับผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการรั่วไหลจากแท่นขุดเจาะน้ำมัน Deepwater Horizon (ภาพจาก britannica.com)

ในปี ค.ศ. 1993 ประชาชน 4 คน และลูกค้าอีกหลายร้อยรายในรัฐวอชิงตันและแคลิฟอร์เนีย ประเทศสหรัฐอเมริกา เสียชีวิตและล้มป่วย จากการรับประทานเนื้อที่ปนเปื้อนเชื้ออีโคไล (E. coli) จากร้านอาหารฟาสต์ฟู้ด Jack in the Box เหตุการณ์นี้ก่อให้เกิดความตื่นตระหนกเป็นวงกว้างซึ่งเกือบจะทำให้ร้านอาหารฟาสต์ฟู้ดถึงกับล้มละลาย โดยต่อมาในปี ค.ศ. 2003 เกิดการระบาดครั้งใหญ่

ของไวรัสตับอักเสบเอ (Hepatitis A) ที่ร้านอาหาร Chi-Chi ในรัฐเพนซิลเวเนีย ทำให้มีผู้เสียชีวิต 3 คน และอีกกว่า 555 คน ติดเชื้อไวรัส ทำให้กรมอนามัยต้องมีการฉีดวัคซีนตับอักเสบเอกับผู้เสี่ยงต่อการสัมผัส โดยสาเหตุของการระบาดเกิดจากต้นหอมปนเปื้อนที่นำเข้ามาจากเม็กซิโกที่ใช้ในร้านอาหาร ทำให้เครือร้านอาหารเม็กซิกันนี้ต้องเลิกกิจการในประเทศสหรัฐอเมริกา (Marcin, 2018)

ความเสียหายต่อแบรนด์อาจเป็นผลมาจากแฮกเกอร์ (hackers) หรือผู้อื่นที่ขโมยข้อมูลส่วนตัวของลูกค้า (เช่น หมายเลขบัตรเครดิต) เช่น ในปี ค.ศ. 2016 บริษัท ยาฮู (Yahoo) ประกาศต่อสาธารณะว่าข้อมูลบัญชีสมาชิกทั้งหมดกว่า 3 พันล้านบัญชีถูกแฮกเกอร์ขโมยไปตั้งแต่ปี ค.ศ. 2013 ในขณะที่บริษัทเพิ่งตรวจพบเจอการละเมิดเนื่องจากได้พบเห็นข้อมูลของสมาชิกถูกขายอยู่ในฟอรัมและตลาดมืดของกลุ่มแฮกเกอร์ การรั่วไหลของข้อมูลดังกล่าวไม่เพียงแต่ทำให้แฮกเกอร์เข้าถึงบัญชีผู้ใช้ของ ยาฮู เท่านั้น แต่รวมไปถึงข้อมูลการเชื่อมต่อของผู้ใช้กับธนาคาร โปรไฟล์โซเชียลมีเดีย และบริการทางการเงินอื่น ๆ อีกด้วย เหตุการณ์ดังกล่าวนี้ทำให้ ยาฮู ถูกฟ้องร้องจากผู้ใช้บัญชีที่เป็นคดีใหญ่กว่า 23 คดีและคดีเล็ก ๆ กว่าหลายพันคดี และจบลงด้วยการจ่ายเงินเกือบ 150 ล้านดอลลาร์ในการจ่ายค่าปรับและชดใช้ค่าสินไหมทดแทน (Chellani, 2020)

ภาพ 2.7 ไวอากร้า (Viagra) เป็นหนึ่งในยาที่ถูกปลอมแปลงมากที่สุดในโลก โดยมีการประเมินว่า กว่า 77% ของยาที่ซื้อขายออนไลน์นั้นเป็นของปลอม (ภาพจาก: pfizer.com)

ในขณะที่การปลอมแปลงผลิตภัณฑ์ (counterfeiting) ก็ส่งผลเสียต่อแบรนด์เช่นกัน ผลิตภัณฑ์เกือบทุกชนิดสามารถถูกปลอมแปลงให้เหมือนกับสินค้าจริงได้ ตัวอย่าง เช่น เสื้อผ้า ชิ้นส่วนรถยนต์ และยา ความเสียหายจะเกิดขึ้นอย่างมากมายหากผลิตภัณฑ์ลอกเลียนแบบที่ติดฉลากชื่อแบรนด์ที่ถูกต้องสร้างความเสียหายหรืออันตรายต่อผู้บริโภคหรือสังคมได้รับผลกระทบเสียหายเป็นวงกว้าง ผลกระทบที่ตามมาคือแบรนด์ของบริษัทที่ถูกกฎหมายก็จะเสื่อมเสียชื่อเสียงและได้รับผลกระทบทางธุรกิจอย่างมหาศาลอีกด้วย ในแต่ละปี ยาปลอมมูลค่าประมาณ 2 แสนล้านดอลลาร์สหรัฐ ถูกผลิตและขายให้กับแพทย์และประชาชนทั่วไปโดยไม่รู้ตัว โดยรายงานขององค์การอนามัยโลกชี้ว่า 1 ใน 3 ของยาปลอมทั้งหมดไม่มีสารออกฤทธิ์ สร้างความเสียหายอย่างมหาศาลให้กับผู้ที่ต้องการยาเพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยหรือรักษาชีวิตและบริษัทผู้ผลิตยารักษาโรค (Bell, 2019)

ยิ่งไปกว่านั้น ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบด้านความมั่นคงขององค์กรต้องทำความเข้าใจถึงภัยคุกคามทุกรูปแบบที่มีต่อองค์กร โดยต้องเข้าใจว่าบทบาทของการรักษาความมั่นคงปลอดภัยภายในองค์กรไม่ได้มีเพียงแต่การสืบสวนเหตุการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การโจรกรรมภายใน การใช้ยาเสพติดที่ผิดกฎหมาย และอาชญากรรมอื่น ๆ ในที่ทำงาน แต่ยังรวมถึงการกล่าวหาในเรื่องการประพฤติผิดจรรยาบรรณ การล่วงละเมิดทางเพศ การข่มขู่ด้วยวาจา และพกพาอาวุธปืนโดยไม่ได้รับอนุญาต อีกทั้ง การดำเนินคดีกับนายจ้างเองก็เป็นเหตุการณ์ที่อาจเกี่ยวข้องกับการรักษาความมั่นคงปลอดภัยและจำเป็นต้องมีการสอบสวนหาข้อมูลเพื่อรวบรวมข้อเท็จจริงของคดี ซึ่งประเภทของคดีนั้นมีมากมายและอาจรวมถึงบุคคลที่คาดว่าจะได้รับบาดเจ็บในสถานที่ ๆ ทำงาน รวมถึงข้อกล่าวหาที่เกี่ยวข้องกับอุปกรณ์หรือเครื่องมือในการทำงานที่ชำรุดหรือมีข้อบกพร่องที่จัดหามาโดยนายจ้าง หรือข้อกล่าวหาเรื่องการล่วงละเมิดทางเพศ นอกจากนี้ หน่วยงานรักษาความมั่นคงปลอดภัยอาจถูกดำเนินคดีจากข้อกล่าวหาที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลรักษาความปลอดภัยที่ไม่เพียงพอจากบุคคลที่ตกเป็นเหยื่อในสถานที่ทำงานหรือจากการปฏิบัติงานในหน้าที่ผิดพลาดของเจ้าหน้าที่รักษาความมั่นคงปลอดภัยเอง

จะเห็นได้ว่า หน้าที่ของผู้จัดการด้านความมั่นคงและบทบาทในการรักษาความมั่นคงปลอดภัยนั้นเชื่อมโยงกับเหตุการณ์ไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ตัวอย่างเช่น หากเกิดเหตุไฟฟ้าดับขึ้น ผู้จัดการด้านความมั่นคงก็จะต้องมีการวางแผนสำหรับพลังงานสำรองเพื่อให้การดำเนินงานสามารถกระทำต่อไปได้ แต่ถ้าผู้บริหารความมั่นคงไม่มีแผนสำรองฉุกเฉิน เหตุไฟฟ้าดับอาจทำให้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุมการเข้าออกอาคารล้มเหลวทำให้พนักงานไม่สามารถปฏิบัติงานได้ ก็ส่งผลกระทบต่อเป็นต้นทุนทางการเงินจากเหตุการณ์ดังกล่าว ยิ่งไปกว่านั้น ผู้จัดการด้านความมั่นคงอาจเกี่ยวข้องกับประเด็นเรื่องการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมอีกด้วย อาทิ ถ้าพนักงานสร้างมลพิษ

ต่อสิ่งแวดลอมและละเมิดกฎหมายสิ่งแวดลอม ผู้จัดการด้านความมั่นคงก็จะมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบกับผลเสียที่เกิดขึ้นหากพนักงานไม่ได้รายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อผู้จัดการและเจ้าหน้าที่ฝ่ายความมั่นคงปลอดภัย

การก่อการร้าย

เหตุการณ์การก่อการร้าย โดยเฉพาะเหตุวินาศกรรม 11 กันยายน ค.ศ. 2001 เป็นสิ่งที่สร้างความกังวลต่อผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานด้านความมั่นคงทั้งภาครัฐและเอกชน เนื่องจากเป็นภัยคุกคามร้ายแรง นักศึกษาและผู้เกี่ยวข้องด้านความมั่นคงควรมีพื้นฐานความเข้าใจในปัญหาการก่อการร้าย และมาตรการรับมือ นอกจากนี้ ผู้จัดการด้านความมั่นคงต้องพยายามทำความเข้าใจว่าการก่อการร้ายและประเด็นที่เกี่ยวข้องส่งผลต่อนโยบาย แผนการรักษาความมั่นคง และหน้าที่ของตนอย่างไร

ความหมายของการก่อการร้าย

ในปัจจุบัน ยังไม่มีข้อตกลงที่ชัดเจนเกี่ยวกับคำจำกัดความของการก่อการร้าย คำว่าการก่อการร้าย (terrorism) ถือว่าเป็นศัพท์ทางการเมืองที่มีคำจำกัดความที่เกิดขึ้นจากมุมมองทางการเมือง (political perspectives) ที่แตกต่างกัน และคำจำกัดความนี้ก็จะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา โดยมักกล่าวกันว่า “ผู้ก่อการร้ายของคนหนึ่งคือนักสู้เพื่ออิสรภาพของอีกคนหนึ่ง” กล่าวอีกนัยหนึ่ง มุมมองของบุคคลเกี่ยวกับการก่อการร้ายขึ้นอยู่กับว่า “บุคคลนั้นอยู่ฝั่งใด”

ในปี ค.ศ. 1946 กลุ่มชาวยิวในปาเลสไตน์ หรือที่รู้จักในชื่อเออร์กัน (Irgun) มีส่วนร่วมในการวางระเบิดเพื่อเป็นกลยุทธ์ในการยุติการยึดครองพื้นที่ของอังกฤษ กลุ่มเออร์กัน นำโดย เมนาเชม เบกิน (Menachem Begin) และกลุ่มได้วางระเบิดโรงแรม King David ของกรุงเยรูซาเล็มซึ่งเป็นที่ตั้งของกองบัญชาการกองทัพอังกฤษ การระเบิดดังกล่าวได้สังหารชีวิตผู้คนไปถึง 91 ราย ส่งผลกระทบต่อการยึดครองของอังกฤษ และภายในสองปีต่อมา อิสราเอลก็กลายเป็นรัฐชาติ และสิ่งที่เกิดขึ้นต่อมาก็คือ เบกิน ได้กลายเป็นนายกรัฐมนตรีของอิสราเอล จะเห็นได้ว่า บุคคลที่ครั้งหนึ่งถูกกล่าวหาว่าเป็นผู้ก่อการร้าย กลายมาเป็นผู้นำรัฐบาลที่ถูกต้องตามกฎหมายในเวลาต่อมา (Weinzierl, 2004)

สำนักงานสอบสวนกลาง (Federal Bureau of Investigation) หรือ FBI ของสหรัฐอเมริกา ได้นิยามการ “ก่อการร้าย” ว่าหมายถึง “การกระทำที่รุนแรงและเป็นอาชญากรรมซึ่งกระทำโดยบุคคลและ/หรือกลุ่มบุคคลเพื่อเป้าหมายทางอุดมการณ์อันเนื่องมาจากอิทธิพลภายในประเทศ เช่น ทางการเมือง ศาสนา สังคม เชื้อชาติ หรือสิ่งแวดล้อม”

ในขณะที่ มติคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติที่ 1566 (2004) กล่าวว่า “การก่อการร้าย” เป็น “การกระทำความผิดทางอาญา ที่รวมทั้งต่อพลเรือน ซึ่งกระทำโดยเจตนาให้มีผู้เสียชีวิตหรือบาดเจ็บสาหัส หรือการจับตัวประกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลุกกระดมให้เกิดภาวะหวาดกลัวต่อประชาชนทั่วไป หรือในกลุ่มบุคคลหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งโดยเฉพาะ การข่มขู่ประชาชนหรือบังคับรัฐบาลหรือองค์การระหว่างประเทศให้กระทำหรืองดเว้นกระทำการใด ๆ ก็ตาม”

อีกทั้ง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ พ.ศ. 2552 กล่าวว่า “การก่อการร้าย” หมายถึง “การกระทำใด ๆ ที่สร้างความปั่นป่วนให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัว หรือเพื่อขู่หรือบีบบังคับรัฐบาล หรือองค์การระหว่างประเทศ ให้กระทำหรือละเว้นการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง อันก่อให้เกิดความเสียหายต่อชีวิตหรือทรัพย์สินที่สำคัญ”

อย่างไรก็ดี พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมาย “การก่อการร้าย” ว่า “เป็นฐานความผิดอาญา ที่ผู้กระทำก่อให้เกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อบุคคล ต่อทรัพย์สินอันเป็นสาธารณะ หรือต่อทรัพย์สินของรัฐหนึ่งรัฐใด หรือของบุคคลใดหรือต่อสิ่งแวดล้อมอันก่อให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจอย่างสำคัญ โดยผู้กระทำมุ่งหมายเพื่อขู่หรือบังคับรัฐบาลไทย รัฐบาลต่างประเทศ หรือองค์การระหว่างประเทศ ให้กระทำหรือไม่กระทำการใดอันจะก่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรง หรือเพื่อสร้างความปั่นป่วนโดยให้เกิดความหวาดกลัวในหมู่ประชาชน แต่ทั้งนี้ ไม่รวมถึงการใช้เสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ”

ความเป็นมาของการก่อการร้าย

โดยความเป็นจริงแล้ว การก่อการร้ายมีมาตั้งแต่สมัยโบราณ เช่น ในดินแดนตะวันออกกลาง พวก ซีลอต (Zealots) และ ซิคารี (Sicarii) ซึ่งเป็นกลุ่มชาวยิวในปาเลสไตน์ที่เผชิญหน้าเพื่อต่อสู้กับการยึดครองของโรมันในช่วงศตวรรษแรก กลยุทธ์การก่อการร้ายของคนกลุ่มนี้คือการลอบแทงชาวโรมันที่ไม่ทันตั้งตัวในสถานที่ ๆ มีผู้คนรวมตัวกันเป็นจำนวนมากและใช้ฝูงชนจำนวนมากเหล่านั้นเป็นที่กำบังและหลบหนี ซึ่งการจู่โจมแบบไม่ทันตั้งตัวนี้เองที่สร้างความกลัวเป็นวงกว้างระหว่างชาวโรมัน

อีกทั้ง พวก ซีลอต และ ซิคารี ใช้วิธีนี้เพื่อพยายามยั่วยุให้ชาวโรมันกดขี่ข่มเหงและตอบโต้กลุ่มตนเองให้มากขึ้น เพื่อให้ฝ่ายโรมันเองดูโหดร้ายไร้มนุษยธรรม คล้ายกับเหตุการณ์ที่กองกำลังทหารอังกฤษกับชาวคาทอลิกในไอร์แลนด์ (ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1500 ถึง ค.ศ. 1900) และชาวิวในปาเลสไตน์ (ค.ศ. 1940) (Poland, 2011)

Weinzierl (2004) ได้กล่าวถึงนักลอบสังหาร (Assassins) ของกลุ่มศาสนาอีกกลุ่มหนึ่งที่ใช้วิธีการก่อการร้าย โดยกลุ่มนี้มีอยู่ในช่วงปี ค.ศ. ที่ 1000 และ 1100 โดยเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์อันยาวนานของชาวมุสลิมชีอะห์ (Shiite) ในตะวันออกกลาง นักลอบสังหารนี้ต่อสู้กับชาวมุสลิมซุนนีย์ (Sunni) ในเรื่องความขัดแย้งทางศาสนาหรือทางการเมือง ซึ่งความขัดแย้งนี้ก็ยังคงมีอยู่ในปัจจุบัน (เช่น ในอิรัก) การลอบสังหารผู้นำนิกายซุนนีย์ โดยนักลอบสังหารชีอะห์ถือเป็นการกระทำอันศักดิ์สิทธิ์ที่พระเจ้าสรรเสริญ ซึ่งแนวความคิดเดียวกันนี้เป็นความเชื่อที่แพร่หลายในกลุ่มศาสนาอื่น ๆ ตลอดระยะเวลาอันยาวนาน และยังมีวิธีการก่อการร้ายที่หลากหลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้กลลวง การปลอมตัว และการโจมตีแบบพลีชีพ

การปฏิวัติฝรั่งเศส (ค.ศ. 1789–1799) ได้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในสังคมและระบบการเมืองของฝรั่งเศส และมีความสำคัญของประวัติศาสตร์การก่อการร้ายด้วยเช่นกัน โดยระหว่างปี ค.ศ. 1793 ถึง ค.ศ. 1794 ถือว่าเป็น “ยุคสมัยแห่งความน่าสะพรึงกลัว” (Reign of terror) สืบเนื่องจากการพยายามที่จะยุติอำนาจและความมั่งคั่งของสถาบันพระมหากษัตริย์ของฝรั่งเศส มักซีมีเลียน รอแบ็สปีแยร์ (Maximilien Robespierre) นักกฎหมายซึ่งเป็นผู้นำการเคลื่อนไหวที่รู้จักกันในชื่อรัฐบาลหัวรุนแรงของฌากอแบ็ง (Jacobin) ได้กำจัด “ศัตรู” ด้วยการประหารชีวิตด้วยเครื่องกิโยติน (guillotine) เป็นจำนวนหลายพันคน โดย รอแบ็สปีแยร์ สนับสนุนแนวคิดที่ว่า การก่อการร้ายเป็นผลดีต่อความยุติธรรมและประชาธิปไตย และอ้างว่าจะมอบรัฐบาลภายใต้รัฐธรรมนูญให้กับประชาชนหลังจากที่กำจัดศัตรูของการปฏิวัติได้หมดสิ้น ด้วยเหตุนี้ รอแบ็สปีแยร์ จึงกลายเป็นผู้นำคณะกรรมการความปลอดภัยสาธารณะ (The Committee of Public Safety) ที่ควบคุมตำรวจและศาลพิเศษที่มีอำนาจพิจารณาคดีและตัดสินความผิด รัฐบาลฌากอแบ็งยังได้ตรา “กฎหมายผู้ต้องสงสัย” (Law of Suspects) ซึ่งเอาไว้อำนาจจัดการกับกลุ่มต่อต้านการปฏิวัติด้วยข้อหา “อาชญากรรมต่อเสรีภาพ” (crimes against liberty) ซึ่งกล่าวอีกนัยหนึ่งคือการต่อต้านอุดมการณ์กอแบ็งหมายถึงการถูกลงโทษ อย่างไรก็ตาม แม้ในช่วงต้นของ “ยุคสมัยแห่งความน่าสะพรึงกลัว” นั้น การก่อการร้ายได้รับการสนับสนุนและถูกมองในแง่ดี แต่เมื่อ รอแบ็สปีแยร์ กวาดล้างศัตรูทางการเมืองและผู้เห็นต่างมากขึ้น ตัวเขาเองก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์และพบจุดจบด้วยการประหารชีวิตด้วยเครื่องกิโยตินในท้ายที่สุด

และแม้ว่าความน่าสะพรึงกลัวจะสิ้นสุดลงและคำว่ากรอการร้ายมีภาพลักษณ์เชิงลบ การปฏิวัติฝรั่งเศสกลายเป็นแรงบันดาลใจให้เกิดการปฏิวัติและอนาธิปไตยทั่วโลก โดยผู้ที่ไม่พอใจกับสภาพทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจในประเทศของตน ซึ่งกลุ่มอนาธิปไตยมากมายได้แสวงหาการเปลี่ยนแปลงผ่านการปฏิวัติที่รุนแรงในหลายประเทศ (History.com Editors, 2010)

ภาพ 2.8 มักซีมีเลีย รอบแบ็สปีแยร์ (Maximilien Robespierre) ถูกโค่นล้มและประหารชีวิตในช่วงปฏิวัติเดือนแตรมีดอร์ (Thermidorian Reaction) ค.ศ. 1794 (ภาพจาก: britannica.com)

การลอบสังหารอาร์ชดยุกฟรานซ์ เฟอร์ดินานด์ (Archduke Franz Ferdinand) และพระชายาในวันที่ 28 มิถุนายน ค.ศ. 1914 แสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์กรอการร้ายครั้งหนึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงประวัติศาสตร์โลกได้อย่างไร โดยนักลอบสังหาร กัฟริโล ปรีนชิป (Gavrilo Princip) เป็น

สมาชิกของกลุ่ม Young Bosnia ซึ่งเป็นขบวนการปฏิวัติของคนรุ่นใหม่ในบอสเนียและเฮอร์เซโกวีนา (Bosnia-Herzegovina) ที่มีสมาชิกเป็นชาวเซิร์บ (Serbs) ชาวโครแอต (Croats) และ ชาวบอสเนียแอก (Bosnian) ซึ่งเป็นชาวมุสลิม ที่ต้องการอิสรภาพสำหรับชาวสลาฟ (Slavic) จากออสเตรีย-ฮังการี อีกทั้ง ปรีนซีป ยังเป็นสมาชิกขององค์กร “หัตถ์ทมิฬ” (Black Hand) ซึ่งเป็นกลุ่มที่สนับสนุนอุดมการณ์ชาตินิยมด้วยการลอบสังหาร เมื่อท่านดยุคและพระชายาเสด็จเยือนซาราเยโว (Sarajevo) เพื่อชมการฝึกทหาร สมาชิกของ “หัตถ์ทมิฬ” ได้จัดกำลังตามเส้นทางเสด็จเพื่อลอบปลงพระชนม์ท่านดยุค โดยนักลอบสังหารคนหนึ่งได้ขว้างระเบิดมือใส่ขบวนรถแต่พลาดเป้าเนื่องจากคนขับรถของท่านดยุคเร่งความเร็วหลบไปได้ แต่เนื่องจากมีผู้ได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ดังกล่าว อาร์ชดยุคและพระชายาจึงเสด็จไปโรงพยาบาลเพื่อเยี่ยมอาการ ระหว่างทางที่เสด็จ รถพระที่นั่งของอาร์ชดยุคและ ปรีนซีป ได้มาเจอกัน จึงเปิดโอกาสให้ ปรีนซีป ยิงอาร์ชดยุคเข้าที่คอและพระชายาเข้าที่ท้อง ทำให้ทั้งสองพระองค์สิ้นพระชนม์ เหตุการณ์ลอบปลงพระชนม์นี้ส่งผลกระทบต่อผู้คนนับล้าน เพราะเนื่องจากทำให้ออสเตรีย-ฮังการีประกาศสงครามกับเซอร์เบียแล้ว เครื่องขยายพันธมิตรที่ซับซ้อนของทั้งสองฝ่ายก็ชักนำกันไปสู่อุบัติกรรมโลกครั้งที่ 1 โดยตลอดการสู้รบกว่า 4 ปี มีทหารต้องเสียชีวิตกว่า 8.5 ล้านราย อีกทั้งหลังสิ้นสุดสงครามยังทำให้จักรวรรดิเยอรมนี ออสเตรีย-ฮังการี และออตโตมันต้องล่มสลายไปพร้อมกับราชวงศ์ผู้ปกครอง รวมถึงราชวงศ์โรมานอฟของรัสเซียที่ถึงกาลสิ้นสุดหลังการปฏิวัติในปี ค.ศ. 1917 อีกด้วย (Spindlove & Simonsen, 2013)

ในปี ค.ศ. 1917 พรรคบอลเชวิค (Bolsheviks) โค่นล้มพระเจ้าซาร์นิโคลัสที่ 2 แห่งรัสเซีย (Nicholas II of Russia) ซึ่งนำไปสู่ลัทธิคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นอุดมการณ์ทางการเมืองหลักของสหภาพโซเวียตจนล่มสลายในปี ค.ศ. 1991 อย่างไรก็ตามการปกครองของบอลเชวิคในปี ค.ศ. 1918 หลังการปฏิวัติรัสเซียทำให้เกิดช่วงเวลาแห่งความน่าสะพรึงกลัวโดยบอลเชวิคขึ้น คริสตจักรในรัสเซียกลายเป็นเป้าหมายของการก่อการร้ายจากบอลเชวิค ภายในปี ค.ศ. 1939 นักบวชและผู้คริสตศาสนิกชนจำนวนมากถูกยิงทิ้งหรือถูกบังคับให้อยู่ในค่ายแรงงาน ในช่วงเวลานั้น โบสถ์กว่า 50,000 แห่งเหลืออยู่เพียง 500 แห่ง โดยตั้งแต่ปี ค.ศ. 1922 จนถึงปี ค.ศ. 1953 โจเซฟ สตาลิน (Joseph Stalin) เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์และประธานคณะรัฐมนตรีแห่งสหภาพโซเวียตปกครองสหภาพโซเวียตด้วย “กำปั้นเหล็ก” (an iron fist) โดยใช้ปฏิบัติการ “การกวาดล้างใหญ่” (the Great Purge) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการก่อการร้ายของรัฐในช่วงปลายทศวรรษ 1930 ในการกวาดล้างชาวนาที่มีฐานะร่ำรวยซึ่งเรียกว่าคูลัค (Kulaks) กวาดล้างทางชาติพันธุ์ต่อชนกลุ่มน้อยและ

ศัตรูทางการเมือง ส่งผลให้ชาวโซเวียตหลายล้านคนเสียชีวิตจากการประหารชีวิตหรือที่ค่ายแรงงานใน
ไซบีเรีย (Spindlove & Simonsen, 2013)

ภาพ 2.8 ภาพจำลองเหตุการณ์ลอบสังหาร อาร์ชดยุกฟรานซ์ เฟอร์ดินานด์ (Archduke Franz Ferdinand) (ภาพจาก: history.com)

ในช่วงก่อนสงครามโลกครั้งที่ 1 การก่อการร้ายมักเป็นปฏิบัติการของกลุ่มนักปฏิวัติฝ่ายซ้าย และกลุ่มหัวรุนแรง และเพื่อตอบโต้การเคลื่อนไหวและความรุนแรงดังกล่าว กลุ่มฝ่ายขวาจึงได้ถูก ก่อตั้งขึ้นมา ในขณะที่การเมืองฝ่ายซ้ายแสวงหาการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากความไม่พอใจในประเด็น ต่าง ๆ ในสังคม เช่น ความไม่เสมอภาคเท่าเทียมกันและความอยุติธรรม วิธีการที่นำมาใช้เพื่อให้

เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้นก็หลากหลาย ได้แก่ การตีพิมพ์ผ่านสื่อ การประท้วงโดยสันติ และการใช้ความรุนแรงโดยกลุ่มหัวรุนแรง ในส่วนการเมืองฝ่ายขวานั้นประกอบด้วยกลุ่มที่มีมุมมองอนุรักษ์นิยมและหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลง แต่วิธีการที่ใช้นั้นก็คล้ายคลึงกับวิธีที่ใช้โดยกลุ่มฝ่ายซ้าย ทั้งนี้ เนื่องจากทั้งอุดมการณ์ฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวา จะมีกลุ่มการเมืองที่คลั่งไคล้ความรุนแรงที่ปลายทั้งสองด้านของสเปกตรัมทางการเมือง (political spectrum) ลองนึกถึงเส้นแนวนอนที่มีกลุ่มหัวรุนแรงสุดโต่ง (extremists) ฝ่ายซ้าย (left wing) อยู่ที่ปลายสุดของเส้นทางด้านซ้าย และกลุ่มหัวรุนแรงสุดโต่งฝ่ายขวา (right wing) ที่ปลายสุดของเส้นทางด้านขวา ในขณะที่กลุ่มคนที่อยู่ตรงกลาง (moderates) จะเอนเอียงไปทางขวาหรือซ้ายก็ขึ้นอยู่กับมุมมองของพวกเขา และโดยทั่วไปแล้วมักจะไม่ใช่ความรุนแรง ในขณะที่ผู้ก่อการร้ายมักถูกเรียกรวมว่ากลุ่มหัวรุนแรง โดยตัวอย่างของกลุ่มหัวรุนแรงฝ่ายขวาจัด ได้แก่ กลุ่ม “คูคลักซ์แคลน” (Ku Klux Klan หรือ KKK) และ “นีโอนาซี” neo-Nazis (Weinzierl, 2004)

การจำแนกกลุ่มผู้ก่อการร้าย

ผู้ก่อการร้ายและกลุ่มผู้ก่อการร้ายสามารถจำแนกออกได้กลุ่ม และไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่กลุ่มลัทธิหัวรุนแรงฝ่ายซ้ายและฝ่ายขวาเท่านั้น หากแต่ยังรวมถึงกลุ่มผู้ก่อการร้ายที่มุ่งความสนใจไปที่ประเด็นใดประเด็นหนึ่งเพียงประเด็นเดียว เช่น การทำแท้ง การต่อต้านการล่าปลาวาฬ เป็นต้น ในขณะที่การก่อการร้ายทางศาสนา (religious terrorism) เน้นการกระทำในพระนามของพระเจ้า ส่วนการก่อการร้ายด้านชาติพันธุ์นั้นเป็นการต่อสู้เพื่อเอกราชของชาติหรือสิทธิอื่น ๆ และการก่อการร้ายด้านเชื้อชาตินั้นเป็นการต่อสู้กับความเกลียดชังหรือการตกเป็นเหยื่อของกลุ่มอื่น อย่างไรก็ตาม การจำแนกประเภทของการก่อการร้ายอาจมีการทับซ้อนกัน ตัวอย่างเช่น กลุ่มผู้ก่อการร้ายที่มีความสัมพันธ์ทางศาสนาและชาติพันธุ์ที่แน่นแฟ้น มักจะแสดงความรุนแรง ความเกลียดชัง และการไม่อดทนอดกลั้นต่อกลุ่มศาสนาและชาติพันธุ์อื่น (Dyson, 2011)

โดยทั่วไป การก่อการร้ายสามารถจำแนกได้ 4 ประเภท (1) การก่อการร้ายแบบศาลเตี้ย (vigilante terrorism) เกี่ยวข้องกับกลุ่มคนลงโทษผู้กระทำผิดหรือทำร้ายบุคคลอื่นโดยพลการ (เช่น KKK) (2) การก่อการร้ายของผู้ก่อความไม่สงบหรือกลุ่มกบฏ (insurgent terrorism) เพื่อแสวงหาการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง (เช่น การก่อความไม่สงบในอิรักภายหลังการรุกรานที่นำโดยสหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2003) (3) การก่อการร้ายข้ามชาติ (transnational หรือ international terrorism) คือการก่อการร้ายที่มีการเริ่มต้นวางแผนหรือบัญชาการในประเทศหนึ่งและมีการปฏิบัติการในอีกประเทศหนึ่ง

(เช่น การโจมตี 9/11) และ (4) การก่อการร้ายของรัฐ (state terrorism) คือการที่รัฐบาลใช้ความรุนแรงต่อประชาชนของตนเอง (เช่น พวกนาซีต่อต้านชาวยิวในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง) (Purpura, 2010)

ความขัดแย้งและการก่อการร้ายทางศาสนา

ความขัดแย้งเกี่ยวกับศาสนามีมานานหลายศตวรรษ สงครามครูเสด (Crusades) เกี่ยวข้องกับชาวคริสต์ในยุโรปตะวันตกที่เดินทางไปยังดินแดนศักดิ์สิทธิ์เพื่อทำการรบหลายครั้งในช่วงยุคกลาง เพื่อยึดเบธเลเฮม (Bethlehem) และปาเลสไตน์ (Palestine) ซึ่งเป็นสถานที่ประสูติของพระเยซูจากชาวมุสลิม ในระหว่างสงคราม เมืองเยรูซาเลม (Jerusalem) และบริเวณโดยรอบถูกควบคุมโดยทั้งสองฝ่ายสลับกันไปมาในช่วงเวลาที่แต่ละฝ่ายอ้างชัยชนะ แม้กระทั่งหลังจากที่สงครามครูเสดได้สิ้นสุดลง สงครามและการสู้รบหลายร้อยครั้งได้เกิดขึ้นเนื่องจากความขัดแย้งทางศาสนาและชาติพันธุ์ อย่างไรก็ตาม ประโยชน์ที่สำคัญของสงครามครูเสดก็คือการการค้าที่เพิ่มมากขึ้นระหว่างยุโรปและตะวันออกกลาง อย่างไรก็ตาม ทุกวันนี้ ความขัดแย้งทางศาสนาและชาติพันธุ์ยังคงมีอยู่ และตะวันออกกลางยังคงเป็นจุดศูนย์กลางของความขัดแย้ง นอกจากนี้ ยังเป็นการยากที่จะตรวจสอบว่ากลุ่มผู้ก่อการร้ายในปัจจุบันมีความเกี่ยวข้องกับบริบททางศาสนาหรือบริบททางการเมืองมากกว่ากัน (Spindlove & Simonsen, 2013)

สำหรับผู้จัดการความมั่นคงและนักปฏิบัติการด้านความมั่นคงแล้ว การศึกษาเกี่ยวกับศาสนาอิสลามมีความสำคัญเป็นอย่างมากเพื่อลดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อมโยงกับการก่อการร้าย โดยทั่วไป ชาวมุสลิมคือผู้ที่ศรัทธาและนับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งมีประชากรอยู่ประมาณ 1.8 พันล้านคน (ประมาณ 300 ล้านคนในอาเซียน) อย่างไรก็ตาม ชาวมุสลิมกว่าแปดสิบล้านคนอาศัยอยู่ในทวีปเอเชีย แอฟริกา และส่วนอื่น ๆ ของโลก แม้ว่าชาวอาหรับส่วนใหญ่เป็นชาวมุสลิม แต่ก็มีชาวอาหรับที่เป็นคริสเตียน ยิว และศาสนาอื่น ๆ ด้วยเช่นกัน

มุสลิม (Muslim) หมายถึง “ผู้ที่ยอมจำนนต่อพระประสงค์ของพระเจ้าโดยสิ้นเชิง” โดยความเชื่อของอิสลามมีพื้นฐานมาจากหลักคำสอนของศาสดามุฮัมมัด (Muhammad) (ค.ศ. 600) ซึ่งเป็นชาวอาหรับที่เกิดในมักกะฮ์และกลายเป็นผู้ส่งสารของพระเจ้า ชาวมุสลิมเคารพบูชาพระเจ้า “อัลลอฮ์” (Allah) ในขณะที่ คัมภีร์กุรอ่าน (Koran) มีความคล้ายคลึงกับ คัมภีร์ไบเบิล หรือ คัมภีร์พระไตรปิฎก ซึ่งประมวลคำสอนทางศาสนาไว้ และวันพิพากษา (Judgment day) เป็นวันที่พระเจ้า

จะเป็นคนกำหนดว่ามุสลิมจะขึ้นสวรรค์หรือลงนรก อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการก่อการร้ายจะถูกประณามโดยชาวมุสลิมส่วนใหญ่ ชาวมุสลิมหัวรุนแรงกลับตีความหมายหลักคำสอนของอิสลามในการทำ “ญิฮาด” (jihad) ให้ถูกเข้าใจผิดว่าหมายถึงการทำ “สงครามศักดิ์สิทธิ์” โดยเชื่อว่าการปกป้องอิสลามจนถึงแก่ความตายจะทำให้ไปอยู่บนสวรรค์ ทำให้ศาสนาอิสลามถูกมองว่าเป็นศาสนาแห่งความรุนแรง (โดยแท้จริงแล้ว “ญิฮาด” หมายถึงการต่อสู้ หรือการพลี หรือการเสียสละ ในการที่จะเพิ่มศรัทธาในพระเจ้ารวมทั้งการทำความดี เช่น การเผยแพร่ศาสนา)

เป็นเวลาหลายศตวรรษที่ความขัดแย้งเกี่ยวกับหลักคำสอนทางศาสนาอิสลามได้นำไปสู่ความรุนแรงที่ยาวนานมาจนถึงทุกวันนี้ ซึ่งในภูมิภาคตะวันออกกลาง กลุ่มนิกายซุนนีที่มีขนาดใหญ่กว่านิกายชีอะห์อยู่หลายเท่าตัว อีกทั้งสองกลุ่มนี้ยังมีความแตกต่างกันทั้งในหลักคำสอนทางศาสนาและความแตกต่างทางการเมือง ยกตัวอย่างเช่น ก่อนสงครามอิรักเพื่อขับไล่ซัดดัม ฮุสเซน โดยกองกำลังทหารที่นำโดยสหรัฐฯ ในปี ค.ศ. 2003 นั้น มุสลิมนิกายซุนนีที่มีอิทธิพลครอบงำการเมืองในอิรักมาตลอด แต่หลังจากสงครามสิ้นสุดลง มุสลิมนิกายชีอะห์ก็เข้าควบคุมการเมืองของอิรักไว้ได้หมดจากสนับสนุนโดยสหรัฐอเมริกา จึงนำไปสู่การปะทะกันอย่างรุนแรงระหว่างสองนิกายนี้บ่อยครั้ง

ประเด็นความขัดแย้งที่เกี่ยวข้องกับศาสนาที่สำคัญอีกเรื่องหนึ่งก็คือความขัดแย้งรุนแรงอย่างต่อเนื่องระหว่างชาวอิสราเอลและชาวปาเลสไตน์ เนื่องจากในสมัยโบราณนั้น แคว้นยูเดีย (Judea) เป็นบ้านของชาวยิว แต่ถูกชาวโรมันยึดครองและเปลี่ยนชื่อเป็นปาเลสไตน์ หลังจากนั้น ชาวอาหรับยึดครองปาเลสไตน์ได้และครอบครองต่อมาเป็นเวลาหลายปี ดังนั้น เพื่อตอบโต้การครอบครองดินแดนปาเลสไตน์ของชาวอาหรับ ชาวยิวจึงได้ก่อตั้งขบวนการไซออนิสต์ (Zionist) ซึ่งเป็นขบวนการชาตินิยมชาวยิวขึ้น โดยลัทธิไซออนิซึม (Zionism) นั้น หมายถึงการที่ชาวยิวได้กลับภูมิลำเนา และหลังจากปฏิญญาบัลโฟร์ (Balfour Declaration) ซึ่งมีใจความระบุว่า รัฐบาลอังกฤษสนับสนุนให้ตั้งรัฐของชาวยิวในดินแดนปาเลสไตน์ ได้ประกาศในปี ค.ศ. 1917 ก็นำไปสู่การสถาปนาเอกราชยิวใหม่ในแผ่นดินอิสราเอลขึ้น และเป็นต้นตอของความรุนแรงที่เกิดขึ้นซ้ำแล้วซ้ำอีกระหว่างชาวยิวและชาวอาหรับปาเลสไตน์ ในพื้นที่ ๆ ปกครองโดยอังกฤษ จนกระทั่งองค์การสหประชาชาติต้องเข้าแทรกแซงและแบ่งปาเลสไตน์ออกเป็นรัฐอาหรับและรัฐยิว โดยกรุงเยรูซาเลมถูกควบคุมโดยหน่วยงานข้ามชาติ อย่างไรก็ตาม ความรุนแรงยังคงดำเนินต่อไป จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1948 ประเทศอิสราเอลได้ถือกำเนิดขึ้นและได้มีการต่อสู้เกิดขึ้นอีกครั้ง เนื่องจากกลุ่มประเทศอาหรับปฏิเสธที่จะยอมรับอิสราเอล สงคราม การก่อการร้าย และการตอบโต้อย่างรุนแรงจึงยังคงดำเนินต่อมาจนถึงปัจจุบัน โดยที่ต่างฝ่ายต่างโทษกันว่าเป็นต้นเหตุของความรุนแรง (Purpura, 2010)

สาเหตุของการก่อการร้าย

สาเหตุสำคัญของการก่อการร้าย คือ การรับรู้ได้ถึงความอยุติธรรมของบุคคลหรือกลุ่มบุคคล โดยความอยุติธรรมนั้นอาจเป็นผลมาจากความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ การกดขี่ทางศาสนาหรือการเมือง หรือการเลือกปฏิบัติและการเหยียดเชื้อชาติ และสาเหตุที่สำคัญอีกสาเหตุหนึ่งคือ ภัยคุกคามที่มีต่อวัฒนธรรมหรือศาสนาของกลุ่มที่กระทำโดยกลุ่มอื่น ในกรณีของการก่อวินาศกรรมโดยรัฐ (state terrorism) รัฐบาลอาจก่อการร้ายต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งในรัฐ เนื่องจากกลุ่มนี้มีอำนาจทางการเมืองที่แข็งแกร่งขึ้นและเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐบาล

นักสังคมวิทยาให้ความเห็นว่าผู้ก่อการร้ายส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นผู้ที่มีอาการป่วยทางจิต โดยการก่อการร้ายถือว่าเป็นวิธีการทางการเมืองที่มีสมเหตุสมผลที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับทางเลือกต่าง ๆ ของกลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ซึ่งการก่อการร้ายนั้นเป็นการตอบสนองต่อสภาพโครงสร้างทางสังคมที่มีความอ่อนแอ ปร่าบาง เช่น การมีสิทธิเสรีภาพพลเมืองที่จำกัด หรือการให้บริการของรัฐบาลที่ล้มเหลว ไม่เท่าเทียม หรือไม่เพียงพอ เมื่อกลุ่มหนึ่งเป็นฝ่ายเสียเปรียบและไม่มีอำนาจในการแก้ไขความอยุติธรรมนั้น สมาชิกของกลุ่มอาจหันไปใช้วิธีการก่อการร้ายในการแก้ไขปัญหา แนวทางทางสังคมวิทยาอีกวิธีหนึ่งในการทำความเข้าใจการก่อการร้ายคือ การใช้ทฤษฎีการลิดรอนเชิงเปรียบเทียบ (relative deprivation theory) หมายถึง ความคับข้องใจของกลุ่มหนึ่ง เนื่องจากความคาดหวังของสมาชิกกลุ่มถูกทำลายด้วยความผิดหวัง โดยที่กลุ่มมีการเปรียบเทียบสถานะที่โชคร้ายของกลุ่มตนเองกับกลุ่มอื่นที่ได้ประโยชน์ สมหวัง หรือโชคดีกว่า

วิธีการและความรุนแรงของการก่อการร้าย

ผู้ก่อการร้ายใช้ความรุนแรงประเภทต่าง ๆ ในการปฏิบัติการก่อการร้าย อาทิ การวางระเบิด การใช้ระเบิดพลีชีพ (suicide bombing) การโจมตีด้วยอาวุธขนาดเล็ก การลักพาตัว (kidnapping) การจับตัวประกัน การจี้เครื่องบิน (hijacking) และการลอบสังหาร (assassination) โดยเฉพาะระเบิดพลีชีพนั้นเป็นทางเลือกที่มีประสิทธิภาพมาก วิธีการนี้ถูกกล่าวขานว่าเป็น “ระเบิดอัจฉริยะของคนจน” (poor person’s smart bomb) เนื่องจากระเบิดสามารถส่งไปยังเป้าหมายเฉพาะและจุดชนวนได้อย่างแม่นยำ นอกจากนี้ มีระเบิดไม่จำเป็นต้องมีแผนหลบหนี และกลุ่มผู้ก่อการร้ายก็ไม่ต้องกังวลว่ามีระเบิดจะให้ข้อมูลเมื่อถูกจับและถูกสอบสวน

ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ก่อการร้ายยังมีวิธีการหลากหลายในการโจมตี พวกเขาอาจจุดชนวนระเบิดล่อแล้วรอให้ตำรวจหรือหน่วยกู้ภัยอื่น ๆ และฝูงชนมารวมตัวกัน จากนั้นจึงจุดชนวนระเบิดสำรอง นอกจากนี้ ผู้ก่อการร้ายอาจใช้วิธีการจุดชนวนระเบิดหลายลูกในคราวเดียวเพื่อสร้างความสับสน โดยผู้ก่อการร้ายสามารถสรรค์สร้างและวางระเบิดในอุปกรณ์แทบทุกอย่าง (เช่น หนังสือ รถเข็นคนพิการ คอมพิวเตอร์ รถจักรยานยนต์ หรือศพ) และสามารถสร้างขึ้นจากของใช้ในครัวเรือนและสิ่งของที่หาได้ง่ายทั่วไป โดยระเบิดประเภทนี้เรียกว่า “ระเบิดแสวงเครื่อง” (Improvised explosive device หรือ IED) ซึ่งคำแนะนำเกี่ยวกับการทำระเบิดประเภทนี้สามารถหาได้อย่างง่ายดายในอินเทอร์เน็ต

ผู้ก่อการร้ายมีข้อได้เปรียบจากการโจมตีโดยไม่ให้ตั้งตัวและไม่มีการเตือนล่วงหน้า อีกทั้งการเลือกเป้าหมายในการก่อการร้ายส่วนใหญ่จะเป็นเป้าหมายที่มีลักษณะเป็น “เป้าหมายอ่อน” (soft targets) ที่มีอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งก็คือกลุ่มคนที่ไม่มีความสามารถในการป้องกันตัวและตอบโต้ด้วยอาวุธ หรือเป็นสถานที่ที่มีการรักษาความปลอดภัยจำกัดซึ่งการโจมตีทำได้ง่าย อาทิ รถประจำทาง รถไฟ ห้างสรรพสินค้า โรงเรียนและมหาวิทยาลัย โรงพยาบาล และศาสนสถาน เป็นต้น ในขณะที่ผู้ก่อการร้ายจะหลีกเลี่ยง “เป้าหมายแข็ง” (hard targets) ซึ่งเป็นเป้าหมายที่มีการรักษาความปลอดภัยสูง เป็นอุปสรรคที่ทำให้ยากสำหรับการโจมตี อาทิ ที่ตั้งทางทหาร เรือรบ โรงไฟฟ้า และท่าอากาศยาน

กลุ่มผู้ก่อการร้ายยังใช้วิธีการที่หลากหลายในการชักชวนคนให้เข้าร่วมขบวนการ โดยใช้วิธีการในการบิดเบือนข้อมูลข่าวสาร ใช้การโฆษณาชวนเชื่อ (propaganda) ใช้อินเทอร์เน็ต ไปปลิวหรือสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ อีกทั้งยังใช้วิธีการในการเข้าไปมีปฏิสัมพันธ์กับโรงเรียนและศาสนสถาน เพื่อโน้มน้าวสมาชิกของกลุ่มอีกด้วย

ปัจจุบัน อาวุธที่สร้างความหวาดกลัวมากที่สุดคืออาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง (weapons of mass destruction หรือ WMD) เนื่องจากมีศักยภาพที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บล้มตายอย่างมหาศาล โดย WMD สามารถแบ่งตามประเภทหลัก ๆ ได้ 4 ประเภท ได้แก่ เคมี (chemical) ชีวภาพ (biological) รังสี (radiological) และนิวเคลียร์ (nuclear) ด้วยเหตุนี้ ผู้ปฏิบัติงานด้านความมั่นคงปลอดภัยควรคำนึงถึงผลกระทบของ WMD ต่อการดำเนินธุรกิจ แม้ว่าอาวุธระเบิดมักจะถูกใช้โดยผู้ก่อการร้ายโดยทั่วไป แต่ในขณะเดียวกัน การโจมตีของ WMD ก็สามารถที่จะเกิดขึ้นได้ในอนาคตได้ ยกตัวอย่างเช่น หากทำเรือสินค้าถูกโจมตีด้วยอาวุธ WMD ธุรกิจที่เชื่อมต่อกับห่วงโซ่อุปทานที่เกี่ยวข้องเนื่องกับท่าเรือและการขนส่งทางเรือจะประสบปัญหาอย่างรุนแรง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อผู้คน ทรัพย์สิน และการดำเนินธุรกิจอย่างกว้างขวาง

บทสรุป

ในปัจจุบัน มีภัยคุกคามและอันตรายมากมายที่องค์กรต้องเผชิญ ได้แก่ อาชญากรรม อคติภัย อุบัติเหตุ ภัยธรรมชาติ และภัยที่มนุษย์สร้างขึ้น จึงเป็นความรับผิดชอบของผู้ปฏิบัติงานด้านความมั่นคงปลอดภัยในการตรวจสอบจุดอ่อนและลำดับความสำคัญในการรักษาความมั่นคงปลอดภัย ตลอดจนวางแผนและใช้กลยุทธ์ในการรักษาความปลอดภัยให้กับบุคคล ทรัพย์สิน และการดำเนินงาน

คำถามสำคัญที่ผู้ปฏิบัติงานด้านความมั่นคงปลอดภัยต้องนึกถึงเสมอ คือ สถานะของธุรกิจที่ดำเนินอยู่เป็นเช่นไร? (เช่น มีโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ หรือมีคู่แข่งทางธุรกิจหรือไม่?) มีการดำเนินธุรกิจอยู่ในพื้นที่ใด? ซัพพลายเออร์และลูกค้าตั้งอยู่ที่ไหน? ระบบขนส่งใดบ้างที่เชื่อมโยงกับธุรกิจ? ระบบไอทีได้รับการปกป้องอย่างไร? จุดอ่อนของที่ตั้งธุรกิจคืออะไร เคยมีเหตุการณ์หรือภัยพิบัติเกิดขึ้นในอดีตหรือไม่? เป็นต้น

แม้ว่าการป้องกันการก่อการร้ายอาจไม่ใช่ความจำเป็นเร่งด่วนสำหรับผู้ปฏิบัติงานด้านความมั่นคงปลอดภัย แต่ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการก่อการร้ายนี้มีความสำคัญมากเนื่องจากเหตุการณ์ก่อการร้ายหนึ่งอาจมีผลกระทบสำคัญต่อธุรกิจอย่างรุนแรง ในโลกปัจจุบันนี้ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอีกซีกหนึ่งของโลกอาจมีผลกระทบอย่างมากมายกับระบบเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากเศรษฐกิจโลกได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ ภัยคุกคาม และอันตรายมากมายที่เกิดขึ้นตลอดทุกวินาที

คำสำคัญ (Keywords)	
ภัยคุกคาม (threats)	การโจรกรรมภายในองค์กร (internal theft)
การกราดยิง (active shooter)	อาชญากรรมข้ามชาติ (transnational crime)
ลัทธิคนผิวขาวสูงส่งยิ่ง (white supremacy)	อาชญากรรมทางอินเทอร์เน็ต (cybercrime)
การหลอกลวงทางอินเทอร์เน็ต (phishing scams)	การฟอกเงิน (money laundering)
อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ (computer crime)	เอกลักษณ์บุคคล (Identity theft)
การฉ้อโกงบัตรเครดิต (credit card fraud)	อาชญากรรมทางการเงิน (financial crime)
การปลอมแปลงผลิตภัณฑ์ (counterfeiting)	การโฆษณาชวนเชื่อ (propaganda)
ภัยพิบัติทางอุตสาหกรรม (industrial disaster)	ก่อการร้ายของรัฐ (state terrorism)
การตกแต่งงบการเงิน (financial statement manipulation)	การฉ้อโกง (fraud)

อาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูง (weapons of mass destruction) อันตราย (hazard)
ทฤษฎีการลิดรอนเชิงเปรียบเทียบ (relative deprivation theory)

คำถามท้ายบท (Review Questions)

1. ภัยคุกคาม (threats) และอันตราย (hazard) แตกต่างกันอย่างใดและให้ตัวอย่าง ๑ ละสอง ตัวอย่าง?
2. นักศึกษาจะอย่างไรเมื่อสังเกตเห็นชายคนหนึ่งถืออาวุธปืนเดินเข้ามาในมหาวิทยาลัย?
3. การปกป้องแบรนด์ของบริษัทหมายความว่าอย่างไร?
4. จงอธิบายความหมายของการก่อการร้ายและอธิบายสาเหตุของการก่อการร้ายอย่างน้อย 3 สาเหตุ?
5. อาวุธที่มีอำนาจทำลายล้างสูงสี่ประเภทคืออะไร?
6. การก่อการร้ายส่งผลกระทบต่อธุรกิจและความมั่นคงทางธุรกิจอย่างไร?

เอกสารอ้างอิง (References)

Albanese, J. S. (2013). *Criminal Justice* (5th ed.). Boston: Allyn & Bacon.

Bell, B. (2019, July 25). *Viagra is one of the most counterfeit drugs. Here's how to avoid dangerous fakes.* Retrieved September 9, 2021, from SingleCare: <https://www.singlecare.com/blog/counterfeit-viagra/>

Chellani, Y. (2020, December 30). *4 of the Worst Data Breaches of All Time.* Retrieved September 6, 2021, from makeuseof: <https://www.makeuseof.com/worst-data-breaches/>

Dyson, W. E. (2011). *Terrorism: An Investigator's Handbook* (4th ed.). New York: Routledge.

- Envoice. (2022, July 25). *The 10 Worst Accounting Scandals In US History*. Retrieved from Envoice: <https://envoice.eu/en/blog/the-10-worst-accounting-scandals-in-us-history/>
- Federal Bureau of Investigation. (n.d.). *Terrorism*. Retrieved September 9, 2021, from Federal Bureau of Investigation: <https://www.fbi.gov/investigate/terrorism>
- History.com Editors. (2010, February 9). *Robespierre overthrown in France*. Retrieved from History: <https://www.history.com/this-day-in-history/robspierre-overthrown-in-france>
- Marcin, J. (2018, October 5). *Worst Foodborne Illness Outbreaks in Recent U.S. History*. Retrieved September 9, 2021, from Healthline: <https://www.healthline.com/health/worst-foodborne-illness-outbreaks>
- Merriam–Webster. (n.d.). *Threat*. Retrieved September 1, 2021, from Merriam-Webster.com dictionary: <https://www.merriam-webster.com/dictionary/threat>
- Moran, B. (2018, April 11). *Counterfeit Viagra Is a Problem*. Retrieved from The Brink: <https://www.bu.edu/articles/2018/counterfeit-viagra-is-a-problem/>
- Pallardy, R. (n.d.). *Deepwater Horizon Oil Spill*. Retrieved from Britannica: <https://www.britannica.com/event/Deepwater-Horizon-oil-spill>
- Poland, J. M. (2011). *Understanding Terrorism: Groups, Strategies, and Responses*. Boston: Prentice Hall.
- Purpura, P. P. (2010). *Security: An Introduction*. Boca Raton, FL: Taylor & Francis Group.
- Purpura, P. P. (2018). *Security and Loss Prevention: An Introduction* (7th ed.). Cambridge, MA: Butterworth-Heinemann.
- Spindlove, J. R., & Simonsen, C. E. (2013). *Terrorism Today: The Past, The Players, The Future* (5th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

The University of Texas at Austin. (2022). *Active Shooter Response Guide*. Retrieved from Emergency Management: <https://emergencymanagement.utexas.edu/safety/active-shooter-response-guide>

United Nations Security Council (UNSC). (2004, October 8). *Resolution 1566*.

Weinzierl, J. (2004). Terrorism: Its origin and history. In A. A. Nyatepe-Coo, & D. Zeisler-Vralsted (Eds.), *Understanding Terrorism: Threats in an Uncertain World*. Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.

Weisbrot, E. (2021, January 15). *35+ Shocking Employee Theft Statistics to Know in 2021*. Retrieved September 5, 2021, from JW Surety Bonds: <https://www.jwsuretybonds.com/blog/employee-theft-statistics>

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2552). *ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยแห่งชาติ*.

สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (n.d.). *ก่อการร้าย*. Retrieved from พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554: <https://dictionary.orst.go.th/>